

## PROLAZNOST/TIJELO\*/VLAST

“Između želećih mašina i tijela bez organa postoji prividan sukob. Svako povezivanje mašina, svaka mašinska proizvodnja, svaki zvuk mašine postao je nepodnošljiv za tijelo bez organa. Ono pod organima osjeća ogavne larve i crve, i djelovanje jednog Boga koji ga upropašćuje ili guši organizirajući ga. “Tijelo je tijelo/ ono je samo/ i organ mu nije potreban/ tijelo nikad nije organizam/ organi su neprijatelji tijela.” (Antonin Artaud). Sve su to čavli u njegovoj puti, sve su to mučenja. Mašinama-organima tijelo bez organa suprotstavlja svoju sklisku, neprozirnu i napetu površinu. Spojenim fluksovima, povezanim i presječenim, ono suprotstavlja dahove i krike, same neartikulirane blokove. Mi vjerujemo da tzv. Primarno potiskivanje nema drugog smisla; nije to neko “protuinvestiranje”, već odbijanje želećih mašina od strane tijela bez organa. A upravo je to značenje paranoične mašine, provala (upad) želećih mašina na tijelo bez organa i odbojna reakcija tijela bez organa koje ih globalno doživljava kao aparat za proganjanje.”

Gilles Deleuze/ Felix Guattari “Antiedip, kapitalizam i šizofrenija”, str.10,11, izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci 1990.

Sustav tijela je represivan, režim tijela totalitaristički. Potrebe tijela temeljni su poligon političkih manipulacija; čovjek ne posjeduje tijelo već tijelo posjeduje čovjeka, a čovjeka posjeduju oni koji su prigrabili i u svojim rukama drže resurse za njegovo fizičko održavanje. Potreba za hranjenjem generira atavizam potrebe za pripadnošću koji neminovno politički skreće udesno, ali i lijeva opcija pokazala je tijekom povijesti da su u tom smislu mogući svi (ne)zamislivi spojevi i shizme iznikli u zemljama bivšeg Istočnog Bloka, a recentno hibridizirali u oligarhizam. U smislu prisile na podložnost ni diskurz vlasti ni diskurz tijela ne trpe pretjerano oponiranje. Stoga je sasvim logično da su se relativno nedavni “aktivistički” istupi protiv režima, kakvi su se zbili u Rusiji, zasnivali na afirmativnoj dekonstrukciji tijela koje vehementno izlažu na vidjelo i koriste kao pamflet/transparent članice Pussy Riota-a ili - kroz radikalnu negaciju tijela putem samoozljeđivanja - Pyotr Pawlensky koji si čavlom zakiva testise o pločnik moskovskog Crvenog Trga eksplicirajući tu povratnu spregu između tijela i vlasti. Globalizam kapitalizma uzdrmao je svaki osjećaj sigurnosti dok je totalitarizam konzumerizma previše općenit da bi konkurirao nacionalizmu koji svoj “garantni list” ipak ima u krvi. Opći je trend pozivanje na taj etalon, i njegova se misao tretira kao supkulturna, revolucionarna, avangardna, reakcionistička, i jednako “izbaviteljska” kao i u doba između dva svjetska rata.

Izložba propituje odnose nastale po relaciji straha za tijelo i straha od gubitka identiteta, dok se, s druge strane, radi proklamacije “snage rase” je neumoljiva i po svaki fundamentalizam neugodna, činjenica Prolaznosti mora “mesti pod tepih” i pokušava ju se amortizirati koaliranjem s “područnom” religijskom ispostavom. Izložbom se univerzalnost te činjenice izvlači na vidjelo, kao i moguće patologije koje izniču ukoliko ju previdimo, alternirajući frontu umjetničkog angažmana od socijalnog prema ontološkom art-aktivizmu. Apologija Prolaznosti, uvijek aktualna tema Dance Macabre (Mrtvački ples, op.a.), gdje ruku pod ruku sa Smrcu idu i kralj i prosjak, dijete i starac, opravdava spajanje afirmiranih autora, pa i onih koji već odavno spadaju u klasike, zastupljenih u zbirci MMSU-a s autorima koji su tek

diplomirali na Akademiji primijenjenih Umjetnosti u Rijeci te ukazuje na autizam i kompulzivnost ljudske povijesti koji stvaraju privid cikličnosti vremena.

DOROTEA SMRKINIĆ: Autorica je predstavljena fotografskim diptihom “Abacus” te slikarskim triptihom “Biotanati” izvedenim u tehnici akrila na platnu. Kako je vidljivo iz popratnog video uratka, naslikane aktove u prirodnoj veličini izlagala je nasilnoj “smrti”. Muški akt kamenovanju, a ženske aktove davljenju u vodi i spaljivanju. Problematizirajući pitanje života slike i realnosti kao jedne vrste holograma, a na temelju teorijskih radova francuskog filozofa Jean Baudrillard-a i njegova najznamenitijeg djela “Simulakra i simulacija”, autorica dokida razliku između slike i živoga predložka time što, uništavajući je, sliku izlaže istim procesima kojima je moguće usmrtniti i živo biće. Ili njenim riječima “Možda slike nisu i ne mogu biti žive, ali barem mogu umrijeti kao živa bića”. Njenim radovima suprotstavljen “Portret mrtve djevojke” Vlahe Bukovca ili prikaz obješenih kmetova nakon Seljačke Bune na slici Zdenka Balabanića koji “mrtvom” slikom prikazuju umiranje živih bića, tvore kontrapunkt s njenom intencijom da vlastite “mrtve” slike oživi smrću živih. Diptih “Abacus 1 & 2” foto-dokument je performansa u kojemu autorica žiletom zarezuje podlaktice na vlastitim rukama. Na rezovima su se pojavile kapljice krvi asocirajući na kuglice nanizane na šipku te drevne sprave za računanje. Rad, kroz numeričku analogiju s tetoviranim podlakticama logoraša, istovremeno tematizira pitanje Holokausta koje u svojoj općoj “primjeni” i dalje zjapi otvoreno kroz narastajuću prijetnju “barkodiranja” ljudskog tijela, biblijskog mikro-čipiranja “znakom Zvijeri” te svođenjem na monetu kroz manipulaciju ljudskim organima na svjetskom “crnom tržištu”, ali postavlja i pitanje u kojoj smo mjeri već biološki “mikročipirani” i uvjetovani kodom vlastitih krvnih fluida i genetskog naslijeđa.

DINO TOPOLNJAK: Nastavljajući se na svoj ciklus “Preko vaših radova rasti će trava” - parafrazirajući naslov dokumentarnog filma o znamenitom njemačkom neo-ekspresionističkom slikaru Anselm Kiefer-u (“Preko vaših gradova rasti će trava” op.a.) – u kojem je knjige zakapao u zemlju evocirajući nadgrobne ploče, ali i vraćanje prerađenih stabala natrag Zemlji, te snagu Prirode koja bi za nekoliko desetljeća nesmetana rasta sasvim prekrila naše (g)radove vegetacijom, autor ovaj puta ostvaruje prostornu instalaciju zakapajući brončane biste povijesih osoba zastupljene u zbirci kiparstva MMSU, iz umjetničkog i političkog milieu-a, u zemlju, tako da iz nje vire samo njihova lica. Istovremeno se referirajući na prolaznost i poroznost kako umjetničkih dijela, tako i političkih režima, autor se dotiče i pitanja preobrazbe u utrobi zemlje, fertiliteta i misterije života. Ovim oprostorenjem karte br.13; Smrt, u Marseille-skome Tarotu, kojeg entuzijastički proučava, a na kojoj su, uz prikaz blijedog kostura koji zamahuje kosom, prikazani ljudski ekstremiteti kako, odvojeni od pripadajućih torza, vire iz zemlje, sublimirao je prikaz same Smrti u njenoj ne-pojavnosti.

SILVANA VODNICA – FILIČIĆ: Autorica je predstavljena s dva slikarska poliptiha “Posljednja večera” i “Sve isti kurac” izvedenih u tehnici ulja na mediapanu. Prema Nietzsche-u “Bog je mrtav!”, a njegova ga je tvorevina; čovjek, nadživjela da bi se razvijala u pravcu božanskog i postala nadčovjekom. Autorica ironizira tu sintagmu odnosom čovjeka kao tvorca uporabnih predmeta koji će zasigurno nadživjeti mnoge generacije, što interpretira polukružnom kompozicijom serije slika s unisonim prikazom osuvremenjenog jedaćeg pribora “Posljednje večere”, bez ijednog ljudskog lika, promatrane odozgo, pri čemu se samog promatrača simbolički smiješta u predio

stropa, ili eventualni rakurs “pogleda s Nebesa”, te on sa svojom vertikalnom, stajaćom pozicijom tvori križ, ili “x” negacije, s horizontalom ove slikarske instalacije postavljene na zid. On je istodobno i Bog-Tvorac tih predmeta, koji po njegovoj uporabi zadobivaju smisao, ali, kada ih uslijed odsutnosti više ne bi oživljavao svojom potrebom, oslobodio bi im prostor za zadobivanje nekog drugog značenja, smisla ili poruke, što se može iščitati kroz svojevrsnu figuraciju binarnog koda 101 prikazom vilice, tanjura, i noža. Pitanje smisla ili besmisla egzistencije autorica propituje serijom platana s motivom muškog spolovila, po kojem se “topos” besmisla egzistencije kolokvijalno, vrlo često i gotovo po inerciji, smiješta u navedeni organ. Potonjim radom nadovezuje se upravo na opus najtjelesnijeg hrvatskog likovnog umjetnika, ego-muzeja i rodonačelnika performansa na ovim prostorima Tomislava Gotovca a.k.a. Antonija Lauera, na izložbi predstavljen foto-dokumentacijom performansa “Mumija” iz 1984-te, koji je u jednom svome ciklusu upravo na prije spomenuto “mjesto” u progonstvo izgnao i Hrvatsku i Sjedinjene Američke Države. Isto tako tematski joj je blizak prikaz “Pompeanca na putu u 3.maj” koji s čekićem i srpom u “ospolovljenim” udovima korača prema navedenom brodogradilištu, riječkog slikara, performerera i konceptualnog umjetnika Zlatka Kutnjaka.

Damir Stojnić, ožujak 2015.

---

- U ovome tekstu, radi lakšeg razumijevanja, pojam; tijelo, terminološki je izjednačen sa “žudećom mašinom” ili “mašinom-organizmom” uvažavajući distinkciju koju su u svojoj studiji “Antiedip, kapitalizam i šizofrenija” uveli filozofi Gilles Deleuze i Felix Guattari razdvajajući taj pojam na “žudeću mašinu ili mašinu-organizam” (u tekstu; tijelo) i na “tijelo bez organa” (u tekstu;čovjek), koje međusobno suprotstavljaju. Ta distinkcija ima i znanstvenu potvrdu koju u svojoj knjizi “Fizika Anđela”(Dvostruka duga, Čakovec 1999.) iznosi čuveni engleski biolog Rupert Sheldrake navodeći da svijest (tijelo bez organa, u tekstu;čovjek) nije u tijelu(žudeća mašina, u tekstu; tijelo), niti je mozak proizvođač svijesti, već prije aparat preko kojeg se svijest očituje. Pojmovno se pridržavamo, dakle, jednog pola te definicije “tijela” koju je u svojim filozofsko-ezoterijskim ogledima o “čovjeku kao stroju” anticipirao ruski filozof i duhovni učitelj Grigorij Ivanovich Gurdjieff.